ศิลปากร

นิตยสารรายสองเดือนของกรมศิลปากร

ปีที่ ๑๗ เล่ม ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

พระเจ้าอุเทนธิราช

อภินันทนาการจาก
อาจารย์ประสงค์ พวงดอกไม้
ศึกษานิเทศก์ 8

วสก 0147 | 2516
หอสมุดแห่งชาติสิงห์บุรี
11 / พ.ย / 56
สำนักหอสมุดแห่งชาติ

สารบาญ

ปีที่ ๑๗ เล่ม ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๖

๑. สาส์นสมเด็จ ... ...สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ
... ...และสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ หน้า ๑

๒. จดหมายระยะทางไปตรวจราชการแหลมมลายู ร.ศ. ๑๒๑
... ... สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ „ ๒๔

๓. การประชุมขั้นเตรียมการเรื่องการบูรณะและฟื้นฟูแหล่งประวัติศาสตร์ โดยมุ่งประสงค์ที่จะจัดตั้งศูนย์วิจัยประยุกต์ว่าด้วยโบราณคดี และวิจิตรศิลป ณ กรุงพนมเปญ พ.ศ. ๒๕๑๕ ... ...ชิน อยู่ดี และ ไสว มงคลเกษม „ ๔๘

๔. พิพิธภัณฑสถานแหล่งอนุสรณ์ พิพิธภัณฑสถานส่วนภูมิภาค และพิพิธ-ภัณฑสถานท้องถิ่น ... ... จิรา จงกล แปล „ ๖๕

๕. การเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโบราณสถาน เมืองศรีสัชชนาลัย อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ... ... มะลิ โคกสันเทียะ „ ๗๒

๖. ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม ...ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้า สุภัทรดิศ ดิศกุล „ ๗๗

๗. งานของกรมศิลปากรในรอบปีที่ ๔๐ ... ... „ ๘๖

๘. คำอ่านศิลาจารึก ลพ./๒๒ อักษรไทยฝักขาม ภาษาไทย พ.ศ. ๒๐๔๕ ได้มาจากวัดวิสุทธาราม อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย
... ... เทิม มีเต็ม และ ประสาร บุญประคอง „ ๕๒

SILPĀKOṆ

Vol. 17 May, 1973 No. 1

CONTENTS

1. "San Somdet" (Letters Between Their Late Royal Highnesses Prince Naris and Prince Damrong) Page 1

2. Records on Official Tour in the Malaya Peninsula, B.E. 2445 by His Late Royal Highness Prince Naris „ 24

3. Preparatory Conference on Restoration and Animation of Historical Sites for the Purpose of Establishing the Applied Research Centre for Archaeology and Fine Arts held in Phnompenh, 1972. by Chin Youdi and Sawai Mongkolkasem „ 48

4. Site Museums and Regional or Local Museums by Dr. Grace Morley Translated by Chira Chongkol „ 65

5. Royal Archaeological Tour at Muang Sri Satchanalai, Amphoe Sri Satchanalai, Changwat Sukhothai by Mali Khoksanthia „ 72

6. Brahminism in Khom Kingdom by Professor M.C. Subhadradis Diskul „ 77

7. Works of the Fine Arts Department in 1972—1973. „ 86

8. Reading and Explanation of Thai Inscription in Thai Fak Kam Characters (Lamphun No. 22) B.E. 2049, from Wat Wisutharam, Amphoe Phayao, Changwat Chiangrai by Toem Meetem and Prasarn Boonprakong „ 92

คำอ่านศิลาจารึก ลพ./ ๒๒

อักษรไทยฝักขาม ภาษาไทย พ.ศ. ๒๐๔๙

ได้มาจากวัดวิสุทธาราม อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย

ปัจจุบันจารึกอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

เนื้อวัตถุที่จารึกเป็นหินทราย สีเทา

วัดขนาดส่วนกว้าง ๕๐ ซม. สูง ๑๕๖ ซม. หนา ๑๑ ซม.

นายเทิม มีเต็ม อ่าน

นายประสาร บุญประคอง ตรวจแก้และอธิบายคำ

ด้านที่ ๑

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๑. สกกราชไ ๘๖๘ ตวไนบีขานไทวา บีรวายญีเดิน	ศักราชได้ ๘๖๘(๑) ตัว ในปีขาล ไทยว่า บีรวายญี่(๒) เดือน
๒. จยงแรม ๙ ตำวนัรวงเปลาเมงวนั อาทิดไดริคษชี	เจียง(๓) แรม ๙ ค่ำ วันรวงเปล้า(๔) เม็งวัน อาทิตย์ ได้ฤกษ์ชื่อ
๓. สมมะนะ พรามแลส่มเดจมะหาสวามี สรีวิมะละ	สมณะ(๕) พราหมณ์แลสมเด็จมหาสวามี ศรีวิมล

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๔. โพธิะญาณะเจาตนเปนอธิะปะติะในปา แดงหลวง	โพธิญาณเจ้า ตนเป็นอธิบดี ในป่า แดงหลวง
๕. (หื)มะหาเถรชยบานรกะนะปนัญาขอนุญาดี แหงมะ	ห้อ(๖)มหาเถรชยบาลรัตนปัญญา ขออนุญาต แห่งม–
๖. หาธำราชาธิราชะเพิอจกัหืฝงจาริกในวดั วิสุธ (ทา)	หาธรรมราชาธิราช เพื่อจักห้อฝังจารึกในวัด วิสุทธา
๗. รามในเมิงพฺยาวหืถาวะระในพุธะสาดสะ หนา ๕๐๐๐ ปี	ราม ในเมิง(๗)พะเยา ห้อถาวรในพุทธศาส– นา ๕๐๐๐ ปี
๘. สมเดจพระเปนเจาทงัสองพระองคหื อนุญาด	สมเด็จพระเป็นเจ้าทั้งสองพระองค์ ห้อ อนุญาต
๙. แกมะหาสามมีเจาวาหืคนพวกญารดัดาบ เรินผูนึง	แก่มหาส (วา) มีเจ้า ว่าห้อคนพวกญารัดดาบ เรือนผู้หนึ่ง
๑๐. เอาพวกญารกัจึงจำทูนราชะอาดญาไพวา แกเขา	เอาพวกญารัด จึงจำทูลราชอาชญาไพ(๘)ว่า แก่เขา
๑๑. แสนญาณะดนกินเมิงพฺยาวหืเอาคนไวกบั บีดะ	แสนญาณดนกินเมิงพะเยา ห้อเอาคนไว้กับ บีฎ–
๑๒. กะ ๑๐ ครวักบัญาดีมะหาเถรสินประหยา เจา ๔ ครวัเจา	ก ๑๐ ครัว กับญาติมหาเถรสินประหยา(๙) เจ้า ๔ ครัว เจ้า
๑๓. แสน ๑ หาเจาพนัตางเมิงมงคนมาแตงคน ไวตามอา	แสน ๑ หาเจ้าพันต่างเมิงมงคลมาแต่งคน ไว้ตามอา–
๑๔. ดญาแลวจึงหืปากสิงขุนหมีนเมิงพนัหนงั สีทา ๑ ค	ชญา แล้วจึงห้อปากสิงขุนหมื่นเมิง พันหนัง สือทา ๑ ค–
๑๕. นเจาแสนหนาหืชาวทิดนอยคนพวกญา ดาบเรินมา	น เจ้าแสนหน้าห้อชาวทิดน้อยคนพวกญา ดาบเรือนมา
๑๖. เอาวาคนอนัเฝาบีตะกะคัดีญาดีะมหาเถร เจาคัดีไผรอยา	เอาว่าคนอันเฝ้าบีฎกก็ดี ญาติมหาเถร เจ้าก็ดี ไผร(๑๐)อยา
๑๗. ใชกานบานกานเมิงแกเขราตามอาดญา พระเปนเจา	ใช้การบ้านการเมิงแก่เขาตามอาชญา พระเป็นเจ้า

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๑๘. เอาพุธะรกัสาลูกสิคมะหาเถรชำหนานนึง เอาหมีนนา	เอาพุทธรักษาลูกศิษย์มหาเถรชมหนานหนึ่ง เอาหมื่นนา
๑๙. หลังแทนคำนึงเถาเมิงสินนึงปากมงคน พืนเมิงนึง	หลังแทนคำหนึ่ง เฒ่าเมิงสินหนึ่ง ปากมงคล พื้นเมิงหนึ่ง
๒๐. ปากเกิงหมื่นเมิงปากเทบแควนนึงข่บคราว กลองนึง	ปากเกิงหมื่นเมิง ปากเทพแคว้นหนึ่ง ขบคราว กลองหนึ่ง
๒๑. พนัเชิงสมมะนะนึงเถาเมิงเถิงแปลนนึง พนัหนงัสีสา	พันเชิงสมณะหนึ่ง เฒ่าเมิงเถิงแปลนหนึ่ง พันหนังสือสา–
๒๒. คอนแปลนนึงเขราเอาฝูงนีรูชูคนแล ฯ	คอนแปลนหนึ่ง เขาเอาฝูงนี้รู้ชู่คน(๑๑) แล ฯ
๒๓. หลาครวั ๑ นางหลาเม้นางแพงลูกสูวนั สูลูก	หลาครัว ๑ นางหลาเม้(๑๒)นางแพงลูก สุวรรณ สูลูก
๒๔. นางคำพนัหลานนางแกวหลานบุนมา สูแกว	นางคำพันหลาน นางแก้วหลาน บุญมา สูแก้ว
๒๕. ขุนครวั ๑ นางเพิงเม้เอียบุนลูกอีแมลูก สาม	ขุนครัว ๑ นางเพิงเม้ เอ้อยบุญลูก อีแม่ลูก สาม
๒๖. สุอีคำบุนหลานสีกุนหลานสีลาหลานญาอี	สุอีคำบุญหลาน สีกุนหลาน สีลาหลาน ญาอี
๒๗. ครวันึงนางแพง ๑ ลูกหมำ ๑ นอย ๑ ยี ๑ เอีย ๑	ครัวหนึ่ง นางแพง ๑ ลูกหมอ ๑ น้อย ๑ ยี ๑ เอ้อย ๑
๒๘. บุนหนำ ๑ หลอยครวันึงเกิง ๑ เม้กอง ๑ ลูก	บุญหนำ ๑ หลอยครัวหนึ่ง เกิง ๑ เม้กอง ๑ ลูก
๒๙. ปูสยงครวั ๑ นางผิง ๑ เม้นางลวะ ๑ หลานนาง	ปู่เสียงครัว ๑ นางผิง ๑ เม้นางลัวะ ๑ หลานนาง
๓๐. โหะ ๑ หลานจูลา ๑ สูโหะคำพา ๑ ลูกออน	โหะ ๑ หลานจูลา ๑ สูโหะคำพา ๑ ลูกออน
๓๑. ครวั ๑ นางเอียเม้นางอีแมนางอุนพีออน	ครัว ๑ นางเอ้อยเม้ นางอีแม่ นางอุ่น พี่อ่อน
๓๒. อีนองญาพานครวั ๑ ไอ ๑ อุน ๑ นอย ๑ หลาน	อีน้อง ญาพานครัว ๑ ไอ้ ๑ อุ่น ๑ น้อย ๑ หลาน

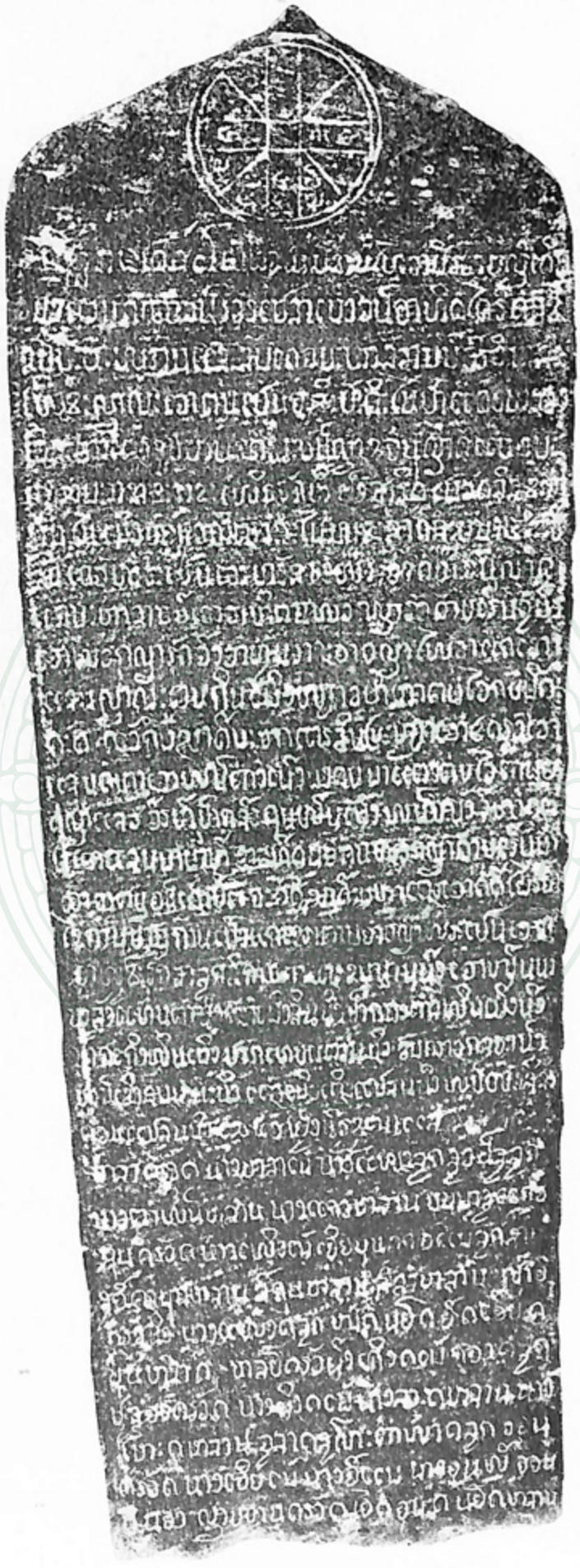

ด้านที่ ๑

ศิลาจารึก วัดวิสุทธาราม อ. พะเยา จ. เชียงราย

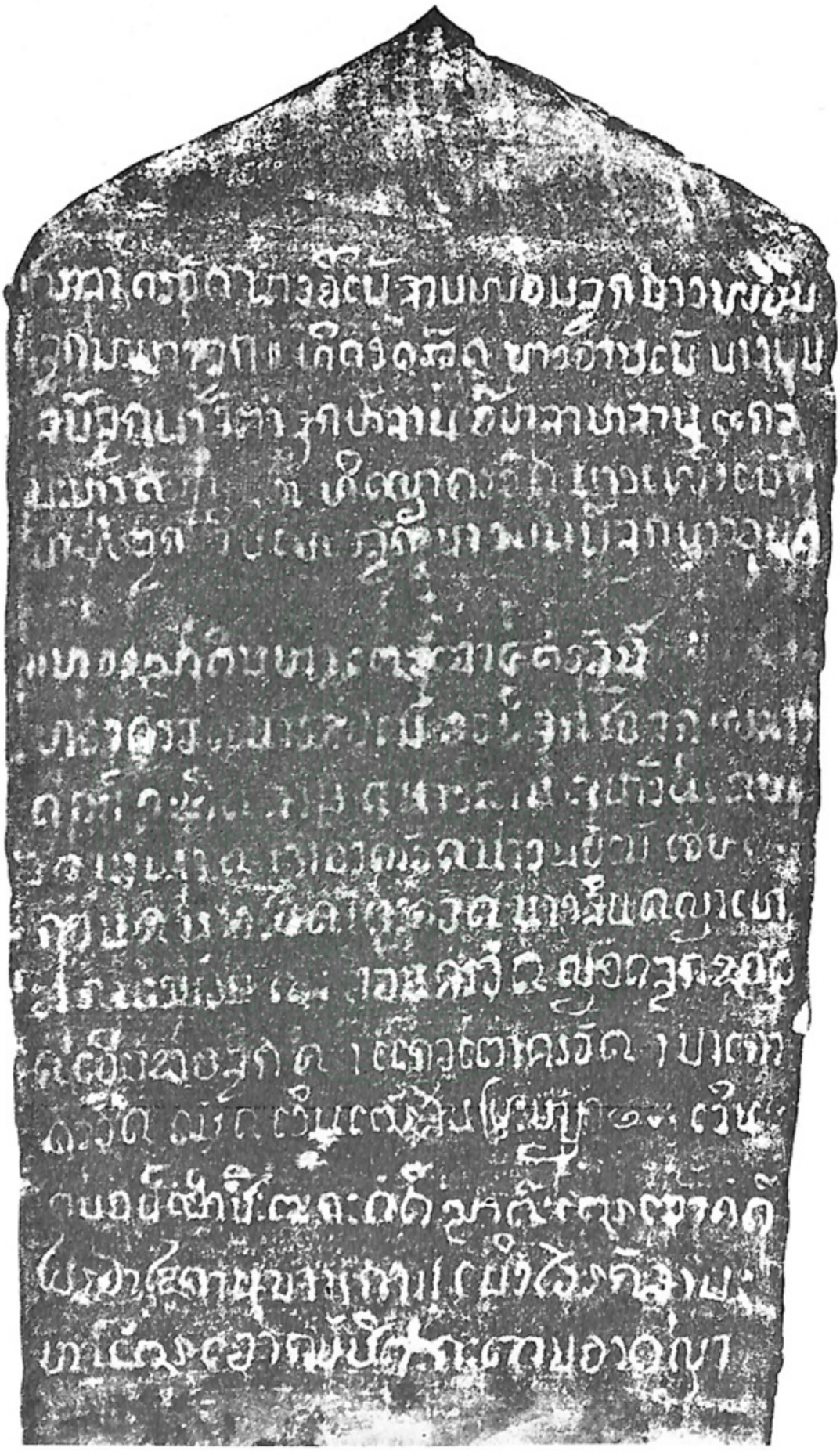

ด้านที่ ๒

ศิลาจารึก วัดวิสุทธาราม อ. พะเยา จ. เชียงราย

ด้านที่ ๒

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๑. หลากรวั ๑ นางอีเมัสามพอมลูกนางพอม	หลากรัว ๑ นางอีเม้ สามพอมลูกนางพอม
๒. ลูกมะหาลูกทีคงครวั ๑ นางอามเมันางบุน	ลูกมหาลูก ที่คงครัว ๑ นางอามเม้ นางบุญ ฯ
๓. สมัลูกนางคำสุกหลานอีหลาหลานแกว	สม ลูกนางคำสุก หลานอีหลา หลานแก้ว
๔. มะหา ๑ หลาน ฯ ทิดญาครวั ๑ นางเพิง เม้ ๑	มหา ๑ หลาน ฯ ทิดญาครัว ๑ นางเพิง เม้ ๑
๕. หีบุนลูกสินเพงลูกนางบุนมีลูกนางอุน ๑	ห้อบุญลูกสินเพ็ง ลูกนางบุญมี ลูกนางอุ่น ๑
๖. ฯ ทองญาดิมหาเถรเจา ๔ ครวันี ฯ	ฯ ทองญาดิมหาเถรเจ้า ๔ ครัวนี้ ฯ
๗. ทองครวั ๑ นางชอยเมัขวนัลูกไอลูกแปลน	ทองครัว ๑ นางช้อยเม้ขวัญ ลูกไอ้ลูกแปลน
๘. ๑ ออย ๑ ชอย ๑ สาม ๑ นางกาน ๑ นางนิรตนะ ๑	๑ อ้อย ๑ ช้อย ๑ สาม ๑ นางกาน ๑ นางนิรัตน ๑
๙. รตนะครวั ๑ นางอำครวั ๑ นางมอยเมัเอิย ๑	รัตนะครัว ๑ นางอำครัว ๑ นางม้อยเม้เอ้ย ๑
๑๐. กอน ๑ นางไอ ๑ นางอวั ๑ นางสิน ๑ ญาเท	กอน ๑ นางไอ ๑ นางอัว ๑ นางสิน ๑ ญาเท...
๑๑. (ป) ชา ๑ นางพริง ๑ วอนครวั ๑ ญอดลูกซอผู	พชา ๑ นางพริ้ง ๑ วอนครัว ๑ ญอดลูกซอผู้
๑๒. ๑ เอียชายลูก ๑ แกวเตาครวั ๑ บาเกา	๑ เอ้อยชายลูก ๑ แก้วเตาครัว ๑ บาเกา
๑๓. ครวั ๑ เม้ ๑ เงินเถรสินประหญา ๒๐๐ เงิน	ครัว ๑ เม้ ๑ เงินเถรสินประหญา ๒๐๐ เงิน
๑๔. คนอนัเฝาบีตะกะคัดีญาดิเถรเจาคัดี	คนอันเฝ้าบีฎกก็ดี ญาติเถรเจ้าก็ดี
๑๕. ไผรอยาไชกานบานกานเมิงไวรกัสามะ	ไผรอย่าใช้การบ้านการเมิง ไว้รักษาม—
๑๖. หาเถรเจากบับีตะกะตามอาดญา	หาเถรเจ้ากับบีฎก ตามอาชญา

อธิบายคำ

(๑) ๘๖๘ (เป็นจุลศักราช) = พุทธศักราช ๒๐๔๙

(๒) ปีรวายญี่ คือ รวาย = ตรีศก ญี่ = ปีขาล เป็นปีขาลตรีศกของไทยภาคเหนือ แต่ตรงกับปีขาลอัฐศกของไทยภาคใต้

(๓) เดือนเจียง = เดือนอ้าย

(๔) วันรวงเปล้า คือ ตรงกับชื่อศกและชื่อปีของไทยภาคเหนือ รวง = อัฐศก เปล้า = ปีฉลู แต่ในที่นี้เป็นชื่อวันชนิดหนึ่งของไทย คำหน้าเป็นแม่วันไทยหรือแม่ม้อ มีรอบละ ๑๐ วัน คำหลังเป็นลูกวันไทยหรือลูกม้อ มีรอบละ ๑๒ วัน ฉะนั้นวันหนไทย จึงมีรอบละ ๖๐ วัน

(๕) สมณฤกษ์ คือ ดาวคนจำศีล หรือดาวคนหามหมู

(๖) ห้อ = ให้

(๗) เมิง = เมือง

(๘) ไพ = ไป

(๙) ประหยา = บัญญา

(๑๐) ไผร (ไผ) = ใคร

(๑๑) ชู่คน = ทุกคน

(๑๒) เม้ = เมีย